

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ
ЧЕРКАСЬКИЙ ІНСТИТУТ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ ІМЕНІ ГЕРОЇВ ЧОРНОБИЛЯ
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

Предмет: «Юридична психологія»

ЛЕКЦІЯ 6.1
ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ
ОСОБИСТОСТІ СЛІДЧОГО

1. Професіограма слідчого

1. Загальна характеристика професії
2. Мета професійної діяльності
3. Основні функціональні обов'язки
4. Вимоги до освітньої та спеціальної підготовки
5. Санітарно-гігієнічні умови діяльності та безпека праці.
6. Організація і режим праці. Основні види захворювань. Напруженість праці
7. Психограма.
8. Протипоказання до виконання професійних обов'язків

Напруженість праці

90% слідчих характеризує свою професійну діяльність як **ВАЖКУ**.

Основні чинники напруженості праці :

- великі нервово-психічні навантаження (39%);
- ненормований робочий день (35%);
- сильна емоційна напруга (35%);
- малорухома сидяча робота (25%);
- постійний контакт із криміногенним контингентом (15%).

Симптоми соматичного неблагополуччя, що виникають протягом робочого дня у слідчих :

- втома (50%);
- болі в попереку (15%);
- головний біль (15%);
- слабкість (15%);
- зниження уваги (15%);
- дратівливість (15%).

Захворюваність серед працівників слідчих розподіляється наступним чином:

- захворювання серцево-судинної системи - 10%;
- захворювання бронхів і легень - 15%;
- захворювання шлунково-кишкового тракту - 35%;
- радикуліт-10%;
- хвороби нервової системи - 15%;
- інші захворювання - 15%.

Психограма слідчого

Морально-ділові якості:

- високий рівень правової свідомості, соціальної відповідальності;
- чесність, громадянська мужність, совісність;
- принциповість, непримиренність у боротьбі з правопорушеннями;
- обов'язковість, сумлінність, ретельність, дисциплінованість;
- переваження мотивів соціальної значимості у сфері професійної діяльності;
- розвинута мотивація досягнення;
- виражена мотивація самоактуалізації.

Пізнавальні якості:

- високий рівень інтелектуального розвитку;
- гнучкість розумових процесів;
- спроможність до аналізу та узагальнення інформації;
- завзятість при вирішенні завдань;
- вміння прогнозувати;
- вміння розрізняти головне і другорядне;
- спроможність до реконструкції явищ за їх непрямими ознаками;
- спостережливість;
- творче мислення;
- відсутність емоційної деструкції;
- розвинута інтуїція;
- ерудованість;
- розвинута довільна увага;
- пізнавальна активність;

Комунікативні якості:

- уміння встановлювати та підтримувати психологічний контакт;
- уміння розуміти внутрішній світ співрозмовника, його особливості, мотиви, наявний психологічний стан;
- комунікативна компетентність (уміння слухати, емпатія, доброзичливість, вільне володіння вербальними і невербальними засобами спілкування, самоконтроль);
- широкий спектр стилів поведінки в конфліктних ситуаціях;
- наявність лідерських (організаторських) якостей;
- почуття гумору;
- заповзятливість та принциповість у відстоюванні

Особистісні властивості:

- стійка адекватна самооцінка;
- самостійність і незалежність;
- сміливість;
- активність;
- відповідальність;
- самоповага.

Мотиваційні аспекти діяльності.

- МОТИВИ СПІЛКУВАННЯ;
- ОСОБИСТІСНІ МОТИВИ;
- МОТИВИ СУСПІЛЬНОЇ КОРИСНОСТІ;
- МОТИВИ ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.

Протипоказання до виконання професійних обов'язків

1. Мотиваційно-ціннісні протипоказання:

- низький рівень моральності, безчесність, користолюбство;

недисциплінованість; виражена мотивація уникнення невдачі.

2. Інтелектуальні протипоказання:

- інтелектуальна ригідність; нерозвинена уява; слабка пам'ять;

слабка пізнавальна активність.

3. Комунікативні протипоказання:

- виражена інтровертованість; властолюбство; цинізм; надмірна агресивність; вразливість; відсутність емпатійності; когнітивна та афективна ригідність.

4. Особистісні протипоказання:

- нестійка самооцінка; відсутність самостійності;

2. Психологічні основи доказування

Особливості моделювання (матеріальні та ідеальні)

- *Матеріальні моделі* відтворюють реально які-небудь предмети, обстановку, дії, явища. До них можна віднести такі предмети, що мають значення для судочинства, як зліпки, відбитки, фотознімки, макети тощо.
- *Ідеальні, або уявні, моделі* — це образи, що мають певний зміст, виражений у поняттях. Це насамперед будь-які припущення, версії, уявне прогнозування здійснюваних для досягнення певної мети дій. Наприклад, припущення щодо характеру події злочину або мети цивільно-правового правочину, прогнозування перебігу майбутнього допиту, обшуку, перевірки показань на місці становлять моделі різної спрямованості, що мають єдиний зміст — уявне відтворення минулого або майбутнього у

До психологічних основ доказування належить також **ВНУТРІШНЄ ПЕРЕКОНАННЯ** як необхідний елемент оцінки доказів.

Переконання як ставлення суб'єкта до своїх знань, висновків і рішень, як почуття впевненості є **психологічною категорією**, що підкреслюється першою частиною терміну — «внутрішнє».

Повна переконаність є психологічною гарантією правильності рішень, прийнятих у процесі судочинства.

Внутрішнє переконання проходить такі етапи:

1. аналіз певних обставин, матеріалів (цьому етапу передуює почуттєве пізнання);
2. зіставлення результатів аналізу з іншими матеріалами (тут велике значення мають минулий досвід, рівень знань особи в досліджуваній галузі);
3. синтез, що передбачає створення основи для почуття переконання.

3. Психологія планування та організації процесуальної діяльності

З психологічного погляду **планування діяльності** полягає в тому, що людина уявно намічає шляхи, способи, заходи і строки виконання певних дій, які вирішують окремі завдання і приводять зрештою до досягнення поставленої мети. **Таким чином, у процесі планування спочатку створюється діяльність в уявленнях.**

Планування в слідчій діяльності має специфічні риси, зумовлені його головною метою — встановленням об'єктивної істини.

Оскільки планування в цих умовах передбачає пошук інформації, слідів, доказів тощо, то воно ґрунтується на **побудові версій**. Останні відіграють роль необхідних орієнтирів, яким підкорені напрям розумової діяльності і побудова завдань, спрямованих на організацію роботи.

Етапи планування процесуальної діяльності:

Перший — орієнтувальне планування, при якому усвідомлюються, зважуються, оцінюються можливості вирішення завдання.

Другий — організаційне планування, в якому обмірковуються умови і форми майбутньої діяльності.

Третій — планування виконання — передбачає уявну побудову діяльності з її компонентів, що визначають майбутню поведінку.

Допланування - передбачає доповнення розробленого плану новими даними або його деталізацію.

Теми рефератів

1. Професіограми юридичних професій: слідчого, судді, прокурора, адвоката, нотаріуса, інспектора карного розшуку тощо.
2. Психологічні чинники ефективної взаємодії слідчого та оперативного працівника.
3. Психологічні чинники ефективної взаємодії слідчого та судді.
4. Психологічні чинники ефективної взаємодії слідчого та прокурора.
5. Психологічні чинники ефективної взаємодії слідчого та адвоката.
6. Психологічні чинники ефективної взаємодії слідчого з експертами та спеціалістами.
7. Основні стратегії поведінки слідчого в конфліктній ситуації.

Література

1. Бочелюк В.Й. Юридична психологія: Навч. пос. / В.Й. Бочелюк. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – С. С. 74-82.